

The Development of Student Morality by Moral Step Learning Management

Surawong Kongmanee^{1*}

Abstract

The main objective of this research was to develop a learning model of student morality for Bannikom Sangtoneng Thanto school. The research procedure was divided into 4 phases: Phase 1) Planning; form a team to analyze problems and needs, and to identify the moral of the school. Phase 2) Analysis; the process of studying the condition of learning management and the guidelines for moral development in the school. Phase 3) Integration; an integrated work process to determine the style of learning management and create a learning management plan according to the model. Phase 4) Action; the implementation of the learning management and evaluation plan. The research findings were as follows. The moral project team of Bannikom Sangtoneng Thanto school consists of 9: 3: 3 representatives; teachers, community, and parents respectively. There are 4 moral characteristics determined for the school which are 1) good manners; 2) discipline; 3) consideration; and 4) sufficiency. The learning model of student morality which is defined as the MORAL STEP is as follows. Step 1) Separation; distinguishing between good and bad things. Step 2) Teaching; teaching moral cultivation. Step 3) Elaboration; expanding morality. Step 4) Perception; understanding until they become habit. The students were observed in 4 behavioral dimensions including 1) following the rules; 2) being considerate; 3) being punctual; and 4) being sufficient. The students demonstrated these behaviors with increased frequency at 84.38 % after learning the model. It was found that the moral projects could change the students' behavior.

Keywords: Development, Learning model, Morality

^{1*} Teacher of Bannikom sangtoneng thanto School, Yala Primary Educational Service Area (PESA) 3

* Corresponding Author E-mail: fs_mn@hotmail.com

การพัฒนาคุณธรรมนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี Moral STEP

สุระวงศ์ คงมณี^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนของโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวางแผน เป็นการสร้างทีมงาน วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม และกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ขั้นบูรณาการ เป็นขั้นของการทำงานแบบบูรณาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ทีมงานโครงการคุณธรรมโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ตัวแทนครู ตัวแทนชุมชน ตัวแทนผู้ปกครองจำนวน 9: 3: 3 คน มีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนไว้ 4 ประการคือ 1) มีมารยาท 2) มีระเบียบวินัย 3) มีน้ำใจ และ 4) มีความพอเพียง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งกำหนดเป็นขั้นตอนคุณธรรม (Moral STEP) ดังนี้ ขั้นที่ 1 S (Separate) การแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี ขั้นที่ 2 T (Teach) สอน ปลูกฝังคุณธรรม ขั้นที่ 3 E (Elaborate) ขยายคุณธรรม ขั้นที่ 4 P (Perceptive) การเข้าใจแจ่มแจ้งจนเกิดนิสัย การสังเกตพฤติกรรม 4 ด้านของนักเรียน คือ 1) ทำตามข้อตกลง 2) มีน้ำใจ 3) ตรงต่อเวลา 4) พอเพียง ในทุกด้านนักเรียนแสดงพฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้นร้อยละ 84.38 ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และจากการสะท้อนผลหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมคุณธรรมสร้างสรรค์ โครงการคุณธรรม มีผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมคุณธรรม

^{1*} ครูโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน อีเมลล์: fs_mn@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหามีความหลากหลายบนพื้นฐานของความเข้าใจ การมีเหตุผล ความถูกต้อง ติงามและเหมาะสม [1] โดยตัวชี้วัดคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านผู้เรียนที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการทั้งในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข [2] ซึ่งความต้องการของสังคมไทยต้องการคนรุ่นใหม่ที่สามารถแยกแยะความเหมาะสม เข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคม สื่อสารและสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างมั่นใจรวมถึงการใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบ มีคุณธรรม ไม่เอา راحتเอาเปรียบผู้อื่น [3]

นโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ กำหนดคุณธรรมพื้นฐานที่ควรปลูกฝังให้กับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคีและความมีน้ำใจ [4] คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตมาเป็นพลเมืองที่สำคัญของประเทศชาติ เพราะในสังคมย่อมมีความต้องการพลเมืองที่เป็นคนดีและเก่ง ก็ใช้ความสามารถที่มีในทางที่ถูกต้อง สามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมายังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพในเรื่องของคุณธรรมกับนักเรียนได้อย่างเต็มที่ เนื่องด้วยโรงเรียนส่วนใหญ่เน้นการสอนให้นักเรียนเป็นคนเก่ง แต่คนเก่งที่ขาดคุณธรรมกลายเป็นคนเห็นแก่ตัวคิดถึงตนเองมากกว่าส่วนรวม ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาให้กับสังคมและประเทศในที่สุด [5]

การปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ การสอนคุณธรรมต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะ องค์ความรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐาน ตัวชี้วัดที่ต้องการ ซึ่งการจะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จนั้นจะได้มีการจัดการเรียนการสอนที่ตรงความต้องการของผู้เรียนทำให้นักเรียนเป็นคนดีและเก่งไปพร้อม ๆ กัน ด้วยกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข [6]

โรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต เป็นหนึ่งโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้หลักการคือมุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนสามารถเติบโตและมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัว ต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ทำงานอย่างมีส่วนร่วม ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 4 ขั้นตอน และในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในขั้นตอนที่ 4.4 เป็นการบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกไปด้วยคุณธรรมให้เป็นเนื้อเดียวกัน โดยเนื้อหาของสาระวิชาจะมีคุณธรรมสอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะทุกกิจกรรมของนักเรียนจะอยู่คู่กับคุณธรรมและเกิดเป็นกิจวัตรคุณธรรมไปได้อย่างสมบูรณ์แบบ [7]

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะของผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต จึงพัฒนารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในทุกสาระวิชาได้มีการเรียนการสอนเนื้อหาสาระวิชาควบคู่กับคุณธรรมด้วย Moral STEP (ขั้นตอนคุณธรรม) เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมให้กับผู้เรียนของโรงเรียนบ้านนิคมสร้าง

ตนเองธารโต ซึ่งเป็นการสอนคู่ขนานระหว่างเนื้อหาสาระวิชาและคุณธรรมไปพร้อม ๆ กันขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวางแผน

1. จัดตั้งทีมงานในโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต

2. สร้างความเข้าใจโดยการให้ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และกำหนดความรับผิดชอบในการทำงาน

3. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนและบริบทในชุมชน

4. อภิปรายร่วมกับทีมงานเพื่อสรุปผลคุณธรรมที่เป็นอัตลักษณ์โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม

2. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการบูรณาการ

1. นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสภาพการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทีม

2. ร่วมกันกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง

3. สนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษจำนวน 2 ท่าน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตพื้นที่ 3 ท่าน เพื่อร่วมกันพิจารณารูปแบบการจัดการเรียนรู้และทำการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ชุดคุณธรรมบ้านนิคมฯ ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ทำตามข้อตกลง 2) มีน้ำใจ 3) ตรงต่อเวลา และ 4) พอเพียง

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ชุดคุณธรรมบ้านนิคมฯ ยั่งยืนให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาด้วยการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ 2 ท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียน 2 ท่าน และผู้แทนครูในโครงการโรงเรียนคุณธรรม 1 ท่าน พิจารณาและปรับแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการปฏิบัติ

1. ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ชุดคุณธรรมบ้านนิคมฯ ยั่งยืน ไปใช้การจัดการเรียนรู้และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะทำกิจกรรม

2. ทีมงานจำนวน 3 คน ร่วมสังเกตการณ์ในการจัดกิจกรรมและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับผู้วิจัย

3. สะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ชุดคุณธรรมบ้านนิคมฯ ยั่งยืน

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

1. การตั้งทีมงานโครงการคุณธรรมโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ครูโรงเรียนบ้านนิคมสร้างตนเองธารโต 9 คน ตัวแทนชุมชน 3 คน และตัวแทนผู้ปกครอง 3 คน รวม 15 คน และมีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนไว้ 4 ประการคือ 1) มีมารยาท 2) มีระเบียบวินัย 3) มีน้ำใจ และ 4) มีความพอเพียง

2. สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการสอนเชิงเนื้อหาและคุณธรรมแยกออกจากกัน ขาดการบูรณาการที่ดี

และไม่มีแนวปฏิบัติร่วมกัน และยึดหลักการส่งเสริมคุณธรรมด้วยหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรกแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่โดยต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ประการต่อมาคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่กำหนดให้การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี และประการสุดท้ายคือ พระราชกระแสรับสั่งของรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีพระราชประสงค์ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 10 ในแนวปฏิบัติเรื่อง “การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม” ได้แก่ รู้จักแยกแยะ ผิด-ชอบ ชั่ว-ดี ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิด สิ่งชั่ว ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งกำหนดเป็นขั้นตอนคุณธรรม (Moral STEP) ดังนี้

ขั้นที่ 1 S (Separate) การแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี

เป็นขั้นตอนของการเรียนการสอนที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาให้เข้ากับคุณธรรม เพื่อการแยกแยะถึงการมีหรือไม่มีคุณธรรม หรือแยกได้ว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดี โดยใช้หลักเกณฑ์ใดในการแยกแยะ

ขั้นที่ 2 T (Teach) สอน ปลุกฝังคุณธรรม

เป็นขั้นตอนที่ชี้และสะท้อนให้นักเรียนเห็นถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ดีและไม่ดี โดยการใช้สถานการณ์เพื่อให้ตัดสินใจเลือกแบบไหน เพราะเหตุใดและผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 E (Elaborate) ขยายคุณธรรม

เป็นขั้นตอนที่เป็นการให้นักเรียนได้พัฒนาคุณธรรมด้วยกิจกรรมกลุ่มสร้างสรรค์ หรือโครงการคุณธรรมที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้จัดขึ้น

ขั้นที่ 4 P (Perceptive) การเข้าใจแจ่มแจ้งจนเกิดนิสัย

เป็นขั้นตอนของการสะท้อนผลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์หรือโครงการคุณธรรมที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของนักเรียน

4. การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณธรรม 4 ด้านของนักเรียนคือ 1) ทำตามข้อตกลง 2) มีน้ำใจ 3) ตรงต่อเวลา 4) พอเพียง ในทุกด้านนักเรียนแสดงพฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้นร้อยละ 84.38 ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และจากการสะท้อนผลหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมคุณธรรมสร้างสรรค์ โครงการคุณธรรม มีผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลผู้วิจัยจะนำผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบขั้นตอนคุณธรรม (Moral STEP) มาเป็นประเด็นหลักในการอภิปรายผลปัจจัยความสำเร็จและข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงคุณธรรม ทั้ง 4 ด้านของนักเรียนคือ ทำตามข้อตกลง มีน้ำใจ ตรงต่อเวลาและความพอเพียงอาศัยความสอดคล้องกันของผู้สังเกต 3 ใน 4 คนที่เห็นพฤติกรรมจึงถือได้ว่านักเรียนคนนั้นแสดงพฤติกรรมที่มีคุณธรรม ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 84.38 ที่เข้าร่วมโครงการแสดงพฤติกรรมของคุณธรรมที่มากขึ้น ซึ่งทำให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณธรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ สุปินตา [8] ที่ศึกษากิจกรรมการเรียนการสอน

เพื่อส่งเสริมจริยศึกษาของโรงเรียนพุทธโสภณ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับนโยบายการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน การเรียนการสอนของทุกรายวิชาให้มีการสอดแทรก จริยธรรม มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม มีการจัดกิจกรรมสนับสนุน การเรียนการสอน เช่น การนั่งสมาธิ การรักษา ความสะอาด การอบรมจริยธรรมที่วัด การทำกิจกรรม หน้าเสาธง ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรม ให้กับนักเรียนในโรงเรียน และสอดคล้องกับส่วชีวิต สุขหมั่น [9] ศึกษาผลการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม ความสามัคคี ความมี เมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการทางพฤติกรรม จริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยของความสำเร็จประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักคือ ผู้บริหาร ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการสอดแทรกคุณธรรม และบรรจุการจัดการเรียน การสอนโดยการทำโครงการคุณธรรมลงในหลักสูตร สถานศึกษาที่ ผ่านการประชุมเห็นพ้องของ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครูและ ผู้ปกครอง ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม ที่จำเป็นอย่างยิ่งในทุกสังคม และเป็นหน้าที่ของ สถาบันการศึกษาที่จะต้องรับหน้าที่ในการปลูกฝัง คุณธรรมต้นกล้าแก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสมชาย อังสุโชติเมธีและอนุชา กอนพ่วง [10] ในการศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะธรรมาธิปไตยของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เงื่อนไข ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะธรรมาธิปไตยของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ส่วนสำคัญคือผู้บริหาร เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีอุดมการณ์และมีความ มุ่งมั่นในการขับเคลื่อนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะการพัฒนาคุณลักษณะทางคุณธรรมมักจะ เห็นผลในระยะเวลานาน ดังนั้น หากผู้บริหาร ขาดอุดมการณ์ ขาดความมุ่งมั่นตั้งใจ ขาดเจตคติที่ดี ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็อาจล้มเหลวได้

ครู ผู้สอน มีความตระหนักและเน้น ความสำคัญ ในการวิเคราะห์ผู้เรียนเกิดคุณธรรม ควบคู่ไปกับเนื้อหาสาระวิชาการและนำผล การวิเคราะห์ มากำหนดแนวทางการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ และ ธรรมชาติของผู้เรียน มีความตระหนักในความสำคัญ ของการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนให้เกิด การเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของคุณธรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ใน การทำงาน ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ให้การยอมรับ ให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อ การจัดการเรียนรู้ ชี้ให้เห็นข้อดี ข้อบกพร่องใน การทำงาน และมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน โรงเรียน และนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งยังให้กำลังใจจนนักเรียนสามารถพัฒนา คุณธรรมให้เพิ่มขึ้น

ผู้ปกครองให้ความสำคัญและมีเวลาให้กับ บุตรหลานในการร่วมกันพัฒนาคุณธรรมไปสู่ ครอบครัวของนักเรียน ไม่ปล่อยให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวผู้เรียน ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ และ สนับสนุนในกระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรม กับโรงเรียน

การจัดกิจกรรมครั้งนี้ พบปัญหาและ อุปสรรคและเห็นว่าจะนำมาเป็นแนวทางปรับแก้ไข ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

การจัดการเรียนการสอนที่ควบคู่คุณธรรม จะต้องทำจนเป็นกิจวัตร เพื่อให้สังคมแห่งการเรียนรู้เคียงคู่คุณธรรมเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในชีวิตและเป็นความธรรมดาที่สำคัญขาดไม่ได้ขาดเมื่อไหร่ ไม่ใช่ตัวตนของเรา รวมถึงการให้แรงเสริมและติดตามผลพฤติกรรมของนักเรียนที่จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อดูพัฒนาการและเข้าไปแก้ไขจุดบกพร่อง ดังที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน [11] และ วิชัย วงษ์ใหญ่ [12] ได้มีความเห็นสอดคล้องว่า ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงที่มีความไวต่อการปลูกและส่งเสริมจริยธรรม วัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่งเด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวแทนการสนใจตนเอง ดังสุภาษิตที่ว่า ไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยาก

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์ พัฒนาการศึกษเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ-การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- [3] ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- [5] อัจฉอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). *คุณธรรมนำความรู้ “รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- [6] ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2551). *การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ :ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- [7] ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม. (2560). *กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- [8] ประพันธ์ สุปินตา. (2545). *กิจกรรมจริยศึกษาของโรงเรียนพุทธโสภา จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [9] สุวิทย์ สุขหมั่น. (2546). *ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [10] สมชาย อังสุโชติเมธี และอนุชา กอนพวง. (2556). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะธรรมาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 15 (ฉบับพิเศษ).
- [11] ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [12] วิชัย วงษ์ใหญ่. (2555). *จิตอาสาในสารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.